

Valget mellom sveisekurs og doktorgrad – offentlig forbud mot kompetanseheving for unge forskere

av Lisbeth Hektoen, leder i Stipendiatororganisasjonene i Norge (SiN)

Innlegget er trykket i Aftenposten, Debatt, 11.09.03 under tittelen ”Dårlige rammevilkår”

Stortinget har vedtatt at forskningsinnsatsen i Norge innen 2005 skal opp på gjennomsnittlig OECD nivå. Mer enn halvparten av forskningen i Norge gjennomføres i forbindelse med doktorgradsarbeid. Målet innebærer derfor at antall avlagte doktorgrader må økes fra 700 til 1100 i året. Ifølge rapporten *Evaluering av norsk forskerutdanning* (NIFU, 2002) fullfører 25 % av de som begynner på et doktorgradsarbeid aldri, og flertallet bruker vesentlig lengre tid enn de beregnede 3-4 år. Dette skyldes i hovedsak de rammebetingelsene doktorgradskandidatene møter.

De som arbeider med doktorgrad er hovedsakelig unge akademikere med høy utdanning og høye studielån. Doktorgraden er starten på en forskerkarriere og en forutsetning for fast ansettelse i vitenskapelige stillinger på universiteter og høgskoler. Siden mange ikke blir ferdige innenfor stipendperioden, må doktorgraden ofte gjøres ferdig ved siden av en annen jobb. I dag er det økende arbeidsledighet blant akademikere. Risikoen for å bli arbeidsledig uten fullført doktorgrad er derfor stor. Aetat sier da: *”En doktorgradskandidat kan ikke anses som reell arbeidssøker så lenge hun/han arbeider med sin doktorgrad, selv om dette skjer i helger eller utover vanlig arbeidstid”*. Hvis man prøver å styrke sine sjanser på arbeidsmarkedet er man altså, ifølge Aetat, under utdanning på linje med en student, og har ikke rett på dagpenger. Opplæring og kurs i regi av Aetat er i orden, uavhengig av om det er relevant eller ikke. Lånekassen forholder seg også til Aetats definisjoner, og i motsetning til andre arbeidsledige får derfor doktorgradskandidater uten arbeid heller ikke rentefritak på studielånet.

Stipendiater ble tidligere definert som studenter, med mulighet for rentefritak på studielånet i stipendperioden, studentrabatter og medlemskap i studentsamskipnadene. I dag har man mistet disse fordelene. I bortfallet av studentstatusen ligger imidlertid også en erkjennelse av at doktorgradskandidater er arbeidende forskere med samme rettigheter som andre arbeidstakere. Dette er også nedfelt i de retningslinjer som gjelder for ansettelse som stipendiat i staten. SiN er enig i at stipendiater ikke skal ha studentrettigheter, men man kan ikke miste fordelene som student uten å få de rettighetene man har krav på som arbeidstaker.

Stipendiatenes store forskningsinnsats må anerkjennes. Etter lang utdanning med stort studielån, og mange år på dårlig stipendiatlønn er ikke det å motta dagpenger noe man gjør for ”moro skyld” eller for å lure penger ut av Aetat. Stipendiatene ønsker å fullføre et arbeid både de og samfunnet har investert mye i og å kvalifisere seg for videre innsats i forskning og undervisning. Der trengs de!

Sveisekurs, men ingen ferdig doktorgrad – ønsker samfunnet slik ressursbruk? SiN tror ikke det og oppfordrer Aetat, Lånekassen og politikerne til å rydde opp i dette.

Når det gjelder ”å være under utdanning”; Ja, dersom definisjonen er at man erverver kunnskap, da er vi under utdanning, men det er vi forhåpentligvis ikke de eneste arbeidstakere som gjør!